

GERECSE BARLANGKUTATÓ és TERMÉSZETVÉDŐ EGYESÜLET

Közhasznú szervezet

Adószám: 19143190-1-11
Számlasszám: 11740009-20008244

2800 Tatabánya, Gál István ltp. 405/a
Tel.: 06-34-309-741, Fax: 06-34-309-742
e-mail: gbte@mail.datanet.hu

GBTE-17/2008.

DUNA-IPOLY NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG Budapest	
Készítés időpontja: 2008 MÁRC 28.	Melléklet: /
Iktatókönyv sorszáma: alszáma: 1258/2008	
Eldírat száma: 593/2008	Ugyintéző: Halász József / AF 31.

Jelentés a Gerecse-hegység barlangjaiban a 2007. évben végzett denevérfaunisztikai kutató munkáról

Alph
2008.03.31.

Kapja: Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
(9021 Győr, Árpád u. 28-32.)
Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (1021 Budapest, Hűvösvölgyi u. 52.)
KvVM Barlang- és Földtani Osztály (1025 Budapest, Szépvölgyi u. 162/b.)
GBTE Adattár

Tatabánya, 2008. február 15.

Kézirat

A Gerecse-hegység barlangjainak denevérfaunisztikai kutatását Egyesületünk az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által H-248-2/2006. számon kiadott, 2010. december 31-éig érvényes kutatási engedély, illetve több barlang (pl. Lengyel-barlang, Pisznice-barlang, Vértes László-barlang, stb.) esetében az adott barlangra érvényes kutatási engedély alapján folytatja. A hosszú távú kutatási program célja a Gerecse-hegység területén lévő barlangokban és egyéb földfelszín alatti objektumokban előforduló denevérállomány alaposabb megismerése és védelme. Ezen belül:

- a denevérek faji összetételének és állomány nagyságának felmérése,
- a téli és nyári szálláshelyek valamint a tavaszi és őszi váltószállások behatárolása,
- a helyi és nagyobb távolságú vándorlások vizsgálata, a szálláshely-összefüggések kimutatása,
- a denevéreket és élőhelyeiket veszélyeztető tényezők feltárása, a megfelelő védelem biztosítása, illetve az erre vonatkozó javaslatok kidolgozása.

Terveink szerint a kiemelt jelentőségű barlangi és egyéb földalatti szálláshelyeket (pl. Pisznice-barlang, Keselő-hegyi II. triászbanya tárója, stb.) havonként, a további ismert barlangi szálláshelyeket (kb. 40 barlang és mesterséges üreg) évszakonként és 100-150 potenciálisan "denevéres" barlangot legalább egy téli és egy nyári alkalommal ellenőrizzük. A denevéres adatfelvételek mellett több barlangban (pl. Lengyel-barlang, Pisznice-barlang, Veres-hegyi-barlang, stb.) rendszeres klimatológiai adatfelvételt is végzünk, vizsgálva a barlangok – mint denevér-élőhelyek – általános és speciális viszonyait, egyben a denevérek barlangi tartózkodásának körülményeit, élőhely-igényeit.

A Gerecse-hegység területén 2007-ben felkeresett 148 objektum (141 barlang és 7 bányavárat) közül összesen 43-ban (39 barlangban és 4 bányaváratban), az összes vizsgált objektum 29,1 %-ában tapasztaltunk denevérlakottságot. A 697 ellenőrzés közül 157 volt pozitív, ez az összes számlálás 22,6 %-a. Ezek az adatok –kis mértékű pozitív irányú eltéréssel – összhangban állnak az előző évek tapasztalataival, egyben megfelelő pontossággal tükrözik a valós állapotot, mivel a tudottan denevéres barlangok pozitív hatását az alkalmi szálláshelyek esetlegessége ellensúlyozza.

A barlangok és bányaváratok 2007. évi ellenőrzése során az alábbi 12 denevérfajt regisztráltuk:

- kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
- nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)
- kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*)
- vízi denevér (*Myotis daubentonii*)
- csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)
- horgasszörű denevér (*Myotis nattereri*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- hegyesorrú denevér (*Myotis oxygnathus*)
- közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*)
- barna hosszúfülű-denevér (*Plecotus auritus*)
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

Nem szerepel fenti listán a rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*) és a szőröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*). E két fajt barlangban pihenő állapotban nem észleltük, de "látogatásukat" a Szelim-barlangban 2007 július 11-én hálózásos befogással sikerült bizonyítani.

Az ellenőrzések a téli időszakban 34 objektumban (23 %), a tavaszi időszakban 22 objektumban (14,9 %), a nyári időszakban 15 objektumban (10,1 %), az őszi időszakban 17 objektumban (11,5 %) jártak eredménnyel. Nyolc objektumban (5,4 %) mind a téli, mind a nyári ellenőrzéskor tartózkodott denevér.

A téli időszakban a vizsgált terület denevérlakta barlangjainak, bányavágatainak többségében mindössze néhány denevér – legelterjedtebben kis patkósdenevér és közönséges denevér – tartózkodott. A jelentősebb, legalább 10 egyedszámú telelőhelyek:

- Bajnai Öreg-lyuk – 15 egyed (2007.12.22.)
- Bajóti Büdös-lyuk – 15 egyed (2007.02.24.)
- Jura-zsomboly – 178 egyed (2007.02.04.)
- Keselő-hegyi 2.sz. barlang – 17 egyed (2007.12.27.)
- Keselő-hegyi 11.sz. barlang – 16 egyed (2007.02.04.)
- Keselő-hegyi eocénbánya K-i bányavágata – 57 egyed (2007.12.16.)
- Keselő-hegyi II. triászbanya tárója – 69 egyed (2007.02.28.)
- Lengyel-barlang – 16 egyed (2007.01.27. és 2007.12.23.)
- Öreg-kői 1.sz. zsomboly – 32 egyed (2007.02.04.)
- Pisznice-barlang – 73 egyed (2007.12.22.)
- Tűzköves-barlang – 45 egyed (2007.12.22.)
- Veres-hegyi-barlang – 14 egyed (2007.12.23.)

A Bajóti Büdös-lyuk érdekessége, hogy a kis patkósdenevérek nem téli vagy nyári szálláshelyként, hanem jellemzően tavaszi és őszi váltószállásként használják. Február 24-én regisztrált 15 egyedük a január 26-án számlált 4 egyed után már egyértelműen a tavaszi szálláshely váltást jelzi. A tavaszi maximális egyedszám 29, augusztusban nem volt denevér a barlangban, az őszi maximális egyedszám kb.30 volt. Az ilyen jellegű földalatti szálláshely használat jelenlegi ismereteink szerint egyedülálló a Gerecsében. A barlang bejárat szakaszában szeptember folyamán jelentős mértékű omlás történt. A barlangba azóta nem lehet bejutni, így sajnos a havi rendszerességű faunisztikai adatfelvételek folytatására sem volt lehetőségünk.

A Jura-zsombolyt mindeddig csak kis faj- és egyedszámú alkalmi szálláshelyként tartottuk nyilván. A méretei és jellege alapján elméletileg kiváló szálláshelyként számításba jövő barlang kismértékű denevérlakottságát valószínűleg a két bejárat közötti nyáron gyenge, télen igen intenzív áthúzó légmozgás okozta, mely nem felelt meg a denevérek klímaigényeinek. A keleti bejáratra 2006. végén nagymennyiségű avar és fatörmelék került, melynek következményeként a barlang klímája jelentősen megváltozott. A huzat megszűnt, a páratartalom magasabb lett, a hőmérséklet kissé melegebbé és kiegyenlítettebbé vált. Ezt a számukra igen kedvező változást a denevérek szinte azonnal "felfedezték" és birtokba vették a barlangot. Mindezt első ízben február 4-ei ellenőrző bejárat során észleltük, mikor a Gerecsében rekordnak számító 178 egyedszámú, uralkodóan kis patkósdenevérek (158 egyed), alárendeltbben vízi denevérek (2 egyed) és közönséges denevérek (16 egyed) álló telelő állományt regisztráltunk. Az év végi, december 22-én lezajlott ellenőrzés szintén kiváló eredménnyel zárult, ekkor 156 kis patkósdenevér, 1 vízi denevér és 12 közönséges denevér tartózkodott a barlangban.

A Keselő-hegyi eocénbánya K-i bányavágatában az év elején még a megszokott telelő állományt regisztráltuk, az év végén viszont erőteljes egyedszám növekedést tapasztaltunk. Ennek magyarázata, hogy a nyár folyamán itt összeállt, kb. 200 egyedszámúra becsült közönséges denevér szülőkolónia fiatal, idei születésű egyedeinek jelentős hányada helyben maradt s téli szállásnak is ezt a vágatot választotta. Így október 27-én 37, november 24-én 49,

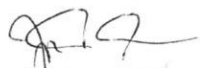
december 16-án 48 közönséges denevér tartózkodott itt. Mellettük 1-4 egyedszámmal a kis patkósdenevér, a vízi denevér, a nagyfülű denevér, a közönséges késeidenevér és a nyugati pisedenevér is előfordult.

A nyári időszakban a terület barlangjai néhány kivétellel csak kis egyedszámú alkalmi denevér-szálláshelyként szolgáltak. Kiemelkedő jelentőségű a Keselő-hegyi eocénbánya K-i bányaváratában megfigyelt közönséges denevér szülőkolónia. A Denevér-barlangban évek óta számoltartott kis patkósdenevér szülőkolónia 2006-ban is összeállt. Itt június 4-én 11 egyed, július 9-én – már a fiatalokkal együtt – 19 egyed számoltunk. A Pisznicei Határ-barlangban a kereknyergű patkósdenevérnek csak egyetlen egyedét láttuk szeptember 30-án, már a szülőkolónia felbomlása után.

Barlangi denevérfaunisztikai kutatómunkánkat a KvVM és MKBT Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázat bíráló bizottsága már több ízben is szakmai különdíjjal jutalmazta. Így különösen sajnálatosnak tartjuk, hogy a KvVM által kiírt Zöld Forrás Pályázat bíráló bizottsága e tevékenységünket immár másodízben nem tartotta támogatásra érdemesnek. Ugyanakkor köszönetet mondunk a Karszt és Barlang Alapítványnak, mely pályázati támogatásával igen jelentős mértékben elősegítette kutatási programunk ez évi eredményes megvalósítását.

Tatabánya, 2008. február 15.

Juhász Márton
kutatásvezető